

Отже, для ефективного розвитку ІТ-ринку в Україні з боку держави необхідно мати цілісне бачення ІТ-індустрії; виділення ІТ-індустрії в пріоритетну галузь; державні стимули та підтримка розвитку галузі. З боку представників ІТ-ринку слід формувати асоціації, кластери та інші об'єднання ІТ-компаній; делегування своїх представників до органів влади; розроблення власних ініціатив та їх просування через профільні спілки.

Список використаних джерел:

1. Бабанін О. С. Статистика розвитку ІТ-ринку в США, Україні й світі. *Статистика України*. 2013. № 1. С. 22–27. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/su_2013_1_6.pdf (дата звернення: 17.10.2017).
2. Кулинич О. О., Войтко С. В. Напрями розвитку ІКТ-сфери у забезпеченні належного рівня конкурентоспроможності на міжнародному ринку ІТ-послуг. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui2014_1_60.pdf (дата звернення: 17.10.2017).
3. Пиріг С. О., Нужна О. А. Інформаційні технології та їх використання на підприємствах України. *Економічний форум*. 2014. № 3. С. 190–195. URL: <http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecfor2014> (дата звернення: 17.10.2017).
4. Сандугей В. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток українського ринку праці. *Україна: аспекти праці*. 2014. № 1. С. 29–34.
5. Седікова І. О., Седіков Д. В. Сучасний стан розвитку телекомунікаційного простору України. *Економіка харчової промисловості*. 2014. № 4. С. 74–78. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/echp_2014_4_13.pdf (дата звернення: 17.10.2017).

Надійшла до редколегії 10.10.2017 р.

УДК 351, 378

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Афанасьєва Ю. В.,

*к. держ.упр., доцент кафедри соціальної і гуманітарної політики,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

В статті проаналізовано основи патріотичного виховання в деяких країнах світу (США, Великобританія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща, Японія, КНР) відповідно до ступеня участі держави в цьому процесі. Визначено, що в багатьох країнах існує безпосередній зв'язок між патріотичним вихованням та освітою. Встановлено, що в країнах Західної Європи в процесі розвитку демократичного способу життя патріотичне виховання трансформувалося на формування громадянськості, в основі якої лежать права та свободи людини та громадянина.

Ключові слова: патріотичне виховання, громадянська освіта, ступінь участі держави, патріотизм.

Afanasieva Yu. V.,

*PhD in Public Administration, Associate Professor of Social and Humanitarian Policy Department,
KRI NAPA, Kharkiv*

FOREIGN EXPERIENCE OF PATRIOTIC EDUCATION

The paper analyses the grounds of patriotic education in some countries of the world (the USA, Great Britain, Germany, Lithuania, Latvia, Poland, Japan) according to the degree of state participation in this process. It is determined that there is a direct link between patriotic education and the process of education in many countries. It is defined that in the countries of Western Europe in the process of developing democratic lifestyle, patriotic education has transformed into formation of civicism, based on the rights and freedoms of a person and citizen.

Key words: patriotic education, civic education, degree of a state participation, patriotism.

Постановка проблеми. Особливості сучасного світу роблять розвиток патріотичного виховання важливою складовою внутрішньої політики держави. Вважається, що однією з його основних умов є наявність у громадян відчуття любові та поваги до своєї Батьківщини, її культури, традицій. В Україні через події останніх років на сході країни виявляється необхідність підняття рівня патріотизму серед молоді для захисту себе, свого народу, країни. Вивчення зарубіжного досвіду патріотичного виховання стає в цьому контексті актуальним та своєчасним.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання національно-патріотичного виховання молоді розглядаються в працях таких вчених як В. Бакуменко, Т. Безверха, В. Кременя, В. Трощинського та інших. Теоретико-методичні засади системи військового виховання в Україні, зокрема військово-патріотичного виховання досліджують Я. Зорій, І. Колодій, Р. Макаров та ін. Особливості зарубіжної педагогіки розкрито в працях О. Джуринського, М. Лещенка, М. Тадеєва та ін. В зарубіжній науковій літературі теорія та практика громадянського виховання населення спирається на праці Дж. Бадетса, С. Фільда, Дж. Маршалла, І. Фрейзера, А. Харнетта тощо.

Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду патріотичного виховання населення.

Виклад основного матеріалу. Патріотичне виховання молоді сьогодні є одним із ключових питань в системі національних пріоритетів багатьох країн світу. Любов до своєї країни прищеплюють дітям ще з малка через активну пропаганду державної символіки за допомогою ЗМІ, різних інститутів громадянського суспільства, включаючи школу, університети, молодіжні об'єднання, скаутські організації тощо.

Зауважимо, що різні країни світу по-різному здійснюють патріотичне виховання молоді залежно від ступеня участі держави в цьому процесі. Наприклад, в країнах, для яких характерна англосаксонська модель молодіжної політики, а саме Америка, Канада, панує підхід підтримки виключно добровільної діяльності молоді, без системної участі держави.

Під патріотизмом у громадян США розуміється, насамперед, здійснення своїх конституційних прав та свобод, що дозволяє вільно виражати свою власну думку за будь-яких питань, мобілізувати інших громадян для вирішення проблем.

Іншим проявом патріотизму, якому навчають американських дітей з дитинства, є повага та любов до державної символіки. Державний прапор є символом США, який більше всього впізнають у світі. Крім того, у більшій частині американських шкіл кожен навчальний день починається із Клятви вірності прапору, зміст якої наступний: "Я клянуся у вірності прапору Сполучених Штатів Америки і Республіці, яку він символізує, одній нації під Богом, неподільній, із свободою та справедливістю для всіх".

Важливим інститутом прояву та виховання патріотизму є Збройні сили США. Більше 80 % американців вважають, що служба в ЗС Америки – це високо патріотично [5]. Американські військові отримують значну підтримку після виходу зі служби. Однією з найбільш цінних є пільги на оплату вищої освіти, що сприяє ранньому служінню в армії майбутніх студентів.

Європейська модель молодіжної політики, яка ґрунтується на чіткій системі взаємовідносин між різними сферами політики, що має власні цілі, задачі та очікувані результати, навпаки, відрізняється централізованим процесом виховання. В Японії, наприклад, система морального та патріотичного виховання є тісно пов'язаною із державною системою освіти. Ще в 2006 р. в країні прийнято поновлений закон про освіту, в якому особлива роль відводиться прищепленню любові до малої Батьківщини та історії країни [2]. Практична етика Японії заснована на ідеях працелюбства, милосердя та

конфуціанських чеснотах, таких як гуманність, обов'язок, доброзвичайність, мудрості та щирості. Конфуціанство принесло повагу до держави та влади, а також характеристики групового типу поведінки, що стали рисами японського національного характеру.

Постулати конфуціанства, які стали базою національних суспільно-політичних ідеалів, також заклали основи патріотизму в Китайській Народній Республіці.

Варто відзначити присутність посиленого відчуття колективізму в цій країні. Це поняття виражається в необхідності «в ім'я загального забувати про особисте, в ім'я країни забувати про сім'ю».

Органи державного управління КНР, зокрема Комуністична партія Китаю, Комуністичний союз молоді Китаю, приділяють дуже велику увагу вихованню патріотизму. Останніми роками кількість матеріалів патріотичного спрямування в ЗМІ, Інтернеті та виданнях значно збільшилася.

У ст. 6 Закону Китаю «Про освіту», прийнятому в 1995 р., зазначено, що держава виховує у молоді патріотизм, колективізм, знайомить із ідеями правової системи держави, національної оборони країни, принципом єдності нації. А відповідно до нової директиви у сфері освіти 2016 р. китайські учні та студенти повинні бути ще більше патріотично налаштованими і відданими партії. Міністерство освіти закликає до того, щоб «патріотичне виховання» супроводжувало всі етапи навчання, включаючи вивчення історії, культурної спадщини, відвідування музеїв тощо.

Більшість країн Західної Європи також вбачають тісний зв'язок між освітою та вихованням патріотизму. Однак в результаті демократизації політичного життя та поглиблення інтеграційних процесів між країнами поняття патріотизму було дещо переоцінено, та його виховання було замінено формуванням громадянськості – нової інтегративної якості особистості, що сприяє соціалізації молодих людей в умовах сучасного світу. Серед цілей цього напрямку освіти можна виділити виховання у громадян гармонійного прояву патріотичних почуттів, почуття гідності та внутрішньої свободи, толерантності, гуманізму, дисциплінованості та поваги до державної влади.

Проте необхідно відмітити, що останнім часом в умовах все частішої загрози терористичних актів та неконтрольованих міграційних процесах, які захопили більшість країн Європи, актуальними стали питання щодо винаходження нових підходів до патріотичного виховання молоді.

За думкою Девіда Керра, керівника одного з довготривалих проєктів Національного фонду дослідження освіти Великобританії, підвищений інтерес Європи до громадянської освіти викликаний такими факторами, як падіння соціалістичних режимів, зростання екстремізму, протиріччя між культурністю та безпекою, зростання міграції людей, розширення ЄС, а також революція засобів інформації та виникнення соціальних мереж [4].

Варто зауважити, що останні декілька десятиліть європейська концепція громадянськості змінилася, про що можна судити з оновлення ключових понять. Якщо громадянська освіта за попередньою концепцією трактується як освіта суспільствознавства, тобто отримання знань з історії, політології, права тощо, то освіта в сфері громадськості розуміється як формування громадянських якостей. При цьому саме права людини є однією із фундаментальних цінностей навчання громадянськості [4, с. 6].

З початку 1990-х рр. в країнах Європи виховання громадянськості було повсюдно включено до шкільної програми.

Так, до освітньої програми Великобританії в школах на початку тисячоліття було введено обов'язковий предмет з основ громадянства. Школа, виходячи із доповіді Національної комісії з освіти, має передавати молоді низку цінностей, серед яких є толерантність, правдивість, любов до культурної спадщини, почуття

поваги до людей та відчуття обов'язку стосовно суспільства тощо. Голосною метою шкільної освіти цієї країни є формування моральної стійкості особистості [1].

Важливу роль у прищепленні патріотичних настанов молоді Великобританії відіграють скаутські загони. Історично склалося, що виховання громадськості, патріотизму серед англійців відбувалося ще за часів Другої світової війни. Ісьогодні військово-патріотичному вихованню молоді, особливо старшокласників, приділяється належна увага з боку воєнно-політичного керівництва країни. Принцип КАРЕ (тримати армію під наглядом населення), який діє в країні, сприяє підняттю патріотичного духу серед молоді. Міністерство оборони реалізує певну кількість соціальних та навчальних програм. Однією з них є Сили кадетів (Cadet Force), що поділяються на Об'єднані сили кадетів, Армійські сили кадетів, Морський кадетський корпус та інші. До Сил кадетів залучено понад 120000 молодих людей по всій країні. До навчання в таких кадетських центрах залучаються представники Міністерства оборони, діючі офіцери, офіцери запасу, добровольці та інші зацікавлені особи. Головною метою в цьому міністерстві вбачає залучення якомога більшої кількості молодих людей до військової служби та кар'єри для служіння своєму народові та країні. Відвідування центрів при школах є добровільною справою. Школярів навчають не лише військовій справі, а й історії війн, соціальним наукам, основам держави. Фінансування навчання для закупівля обмундирування, необхідного обладнання та оплати праці вихователів та вчителів бере на себе Міністерство оборони.

В Німеччині після подій Другої світової війни в системі освіти відійшли він прямого патріотичного виховання, замінивши його громадянською освітою. До позитивних факторів громадянської освіти в цій країні відноситься активна участь широкого кола неурядових організацій. Там освіта побудована таким чином, щоб сформувати відповідальних громадян. Навчання побудоване на прикладах, обговоренні суперечливих даних з опорою на гуманістичні цінності, на переваги «зрілої» демократії, використовуються проблемний і діяльнісний підходи, орієнтовані на студентів.

У колишній країнах соціалістичного табору також відбувалось поступове впровадження громадянської освіти. Ще з 1990-х рр. освітня реформа наприклад, Литви, передбачала реалізацію цілеспрямованої громадянської освіти при належному для цього фінансуванні. Наразі в країні важливість громадянської освіти та виховання підкреслюється в усіх основних документах, що регулюють освітню політику (Закон про освіту, Стратегія освіти, Довготривала програма національного і громадянського виховання, Програма правової освіти тощо).

Важливим є те, що громадянська освіта в Литві зараз поєднує два блоки, в основі яких лежить формування навичок громадянської дії та розвиток "громадянського мислення". Крім таких заходів, як підвищення кваліфікації педагогічного складу для викладання дисциплін із громадянської освіти та участі в різноманітних програмах UNESCO та Ради Європи, діє широкомасштабна неформальна освітня діяльність, що охоплює людей різного віку за участі неурядових організацій. Вона включає роботу в шкільному самоврядуванні, суспільних рухах, кружках тощо [3].

У сусідній Латвії з наступного навчального року в школах планується введення навчальної військової підготовки в якості одного з обов'язкових виборних предметів. Цей курс передбачає чотири основні блоки навчання, до яких входить громадянське виховання (як виховати юних патріотів), "школа життя", що формуватиме навички спілкування та фізичну підготовку. Найбільший блок буде складати власне військова справа – на кшталт курсу молодого бійця. По закінченню курсу країна отримає молодих патріотів, захисників вітчизни, які володіють всіма необхідними навичками, що є обов'язковим для зарахування до військового резерву.

В Польщі також питанню громадської освіти підходять дуже уважно. Сьогодні саме “третій” сектор займається як підготовкою викладачів, так і розповсюдженням інформації про демократичні цінності, громадянські обов’язки, права людини, основи патріотичних настанов. Держава також підтримує різноманітні акції громадянського виховання. Так, у рамках виконання Всесвітньої програми освіти в сфері прав людини Міністерство народної освіти ініціювало розробку проекту глобальної просвіти в цій галузі [3].

Висновки. Огляд досвіду патріотичного виховання в деяких країнах світу свідчить про те, що кожна країна обирає ті чи інші інструменти для підвищення патріотичного духу своїх громадян залежно від ступеня втручання держави в цей процес. Одні країни схильні до виховування патріотичних настанов через заохочування добровільної участі громадян в процесі вирішення суспільних проблем. Інші країни контролюють цей процес на найвищому рівні. Треті країни відійшли від безпосередньо патріотичного виховання, надаючи перевагу громадянському вихованню, в основі якого покладено реалізацію прав і свобод людини та громадянина. Так чи інакше, Україна під час реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді має спиратися на вже набутий досвід провідних країн світу для вибору необхідних для цього інструментів для подальшого адаптування їх до сучасних реалій та потреб.

Список використаних джерел:

1. Галус О. М., Шапошнікова Л. М. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2006. 215 с.
2. Истоки патриотического воспитания и обновленный закон об образовании Японии. Вестник МГОУ. Серия «История и политические науки». 2015. URL: <http://moyuniver.net/istoki-patrioticheskogo-vospitaniya-i-obnovlenniy-osnovnoj-zakon-ob-obrazovanii-yaonii/> (дата звернення: 17.10.2017).
3. Образование в сфере прав человека в Литве: краткий обзор / сост. Т. Тамошюнас, И. Тарасевич. Варшава: ОБСЕ / БДИПЧ, 2013.
4. Kerr D. Pupil Assessment in Citizenship Education: Purposes, Practices and Possibilities / D. Kerr, A. Kiating, E. Ireland. Report of a CIDREE Collaborative Project. NFER/CIDREE, 2009.
5. Morales L. Nearly all Americans Consider Military Service “Patriotic” / L. Morales. URL: <http://news.gallup.com/poll/108646/nearly-all-americans-consider-military-service-patriotic.aspx> (дата звернення: 17.10.2017).

Надійшла до редколегії 20.10.2017 р.

УДК 351.83

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ІНСПЕКЦІЙ ПРАЦІ

Боковикова Ю. В.,

к. держ. упр., доц., доцент кафедри державного управління,

Харківський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України,

Миргород С. О.,

головний державний інспектор відділу з питань додержання законодавства про працю,

зайнятість та інших нормативно-правових актів управління з питань праці

Головного управління Держпраці у Харківській області,

м. Харків

Розглянуто проблеми державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю за кордоном. З урахуванням досвіду інших країн запропоновано шляхи вирішення проблем в сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю.

Ключові слова: інспекція праці, трудові права, нагляд та контроль за додержанням законодавства про працю.

© Боковикова Ю. В., Миргород С. О., 2017